

Mottagare
Regionstyrelsen

En hållbar och inkluderande arbetsmarknad för alla

Förslag till beslut i regionstyrelsen för beslut i regionfullmäktige

- Regionfullmäktige beslutar att rapporten ”En hållbar och inkluderande arbetsmarknad för alla” tas emot som strategiskt underlag för fortsatt utveckling av Region Gotlands arbetsmarknadspolitik.
- Regionfullmäktige beslutar att tillföra regionstyrelsen ett ramtillskott om 2 miljoner kronor årligen under perioden 2027–2030 för att möjliggöra ett idéburet offentligt partnerskap (IOP) med Tillväxt Gotland.
- Regionfullmäktige beslutar att tillföra gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden ett ramtillskott om 1 miljon kronor för att implementera/förstärka den matchningsfunktion som utvecklats inom Gotland Forward och som utgör en bärande del i partnerskapet med näringslivet.

Förslag till beslut i regionstyrelsen

Förutsatt att erforderliga medel tillförs i budgetbeslut inför 2027:

- Regionstyrelseförvaltningen får i uppdrag att teckna ett idéburet offentligt partnerskap (IOP) med Tillväxt Gotland för perioden september 2026 – december 2030.
- Regionstyrelseförvaltningen får i uppdrag att genomföra en utvärdering av ”Matcha alla-paketet” inför budgetberedningen 2029, som underlag för ställningstagande om eventuell förlängning eller vidareutveckling, inklusive prövning av alternativa organisationsformer.

Sammanfattning

Region Gotland står inför en strukturell arbetsmarknadsutmaning där bristande kompetensmatchning är den centrala frågan. Trots låg arbetslöshet har många arbetssökande en svag ställning på arbetsmarknaden, samtidigt som arbetsgivare har svårt att rekrytera rätt kompetens. Den demografiska utvecklingen förstärker läget, då arbetskraften riskerar att minska över tid. Detta innebär att arbetsmarknadsinkludering och kompetensförsörjning behöver bli en prioriterad fråga för Gotlands fortsatta utveckling.

Utifrån lärdomarna från ESF-projektet Gotland Forward och förslagen i Arbetsmarknadsrapporten (2025), föreslås en inriktning i linje med Scenario 2 i arbetsmarknadsrapporten. Inriktningen fokuserar dels på vikten av ett förstärkt stöd för individer som hamnar i ett systemglapp mellan primärvård

och ordinarie arbetsmarknadsinsatser. Regionstyrelseförvaltningen? föreslår också en mer efterfrågestyrd matchning i nära samhandling med näringslivet, genom ett idéburet offentligt partnerskap med Tillväxt Gotland. Partnerskapet ska matcha individer mot jobb och stimulera efterfrågan på breddad rekrytering så att arbetsgivarna kan hitta den kompetens de behöver bland tillgängliga arbetssökande. Partnerskapet ska bidra till en minskad obalans mellan arbetsgivarnas behov och de arbetssökandes kompetens. Syftet är att bidra till en hållbar och inkluderande arbetsmarknad, stärka arbetskraftsdeltagandet, förbättra kompetensmatchningen och skapa bättre förutsättningar för både individer och arbetsgivare.

Modellen med idéburet offentligt partnerskap (IOP) föreslås resurssättas med 1 miljon kronor till gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden för att skala upp arbetet inom Matcha Alla, utöver det arbete som redan beslutats finansieras inom rambudget. Tillväxt Gotland föreslås resurssättas med 2 miljoner årligen för att kunna fortsätta det arbete de genomfört i projektform de senaste 6 åren och för att skala upp arbetet med arbetsgivarstöd.

Ärendebeskrivning

Region Gotland har det regionala utvecklingsansvaret, ett uppdrag att bidra till en hållbar arbetsmarknad och en långsiktigt fungerande kompetensförsörjning. Uppdraget konkretiseras i den regionala utvecklingsstrategin Vårt Gotland 2040 och i tillhörande genomförandeprogram, där en inkluderande arbetsmarknad och en mer träffsäker matchning mellan arbetskraft och arbetsgivares kompetensbehov är centrala mål.

Den gotländska arbetsmarknaden präglas av en strukturell obalans där arbetslösheten är låg. Samtidigt har en stor andel av de inskrivna arbetssökande har svag konkurrensförmåga och begränsad inträdeskapacitet. Många saknar den kompetens, erfarenhet eller arbetsförmåga som arbetsgivarna efterfrågar. Samtidigt vittnar arbetsgivare i både näringsliv och offentlig sektor om återkommande svårigheter att rekrytera.

Detta är inte en tillfällig situation utan det handlar om en bestående och strukturell obalans mellan utbud och efterfrågan. Arbetsmarknaden fungerar för svagt i sitt grunduppdrag att föra samman arbetssökande och arbetsgivare där kompetensen möter kompetensbehoven.

Den demografiska utvecklingen förstärker utmaningen där fler riskerar att lämna arbetslivet än vad som tillkommer. Arbetskraftsbasen minskar, samtidigt som behoven kvarstår eller ökar. För att upprätthålla både välfärd och tillväxt behöver fler människor kunna arbeta, och den arbetskraft som finns behöver tas tillvara på ett bättre sätt än i dag.

Arbetsmarknadsrapporten *"En hållbar och inkluderande arbetsmarknad för alla"* (2025) visar att en del av problemet ligger i hur systemet är organiserat. Ett tydligt systemglapp har identifierats mellan primärvård och ordinarie arbetsmarknadsinsatser.

Det gäller personer som inte har medicinska behov, men som samtidigt saknar förutsättningar att gå direkt in i reguljära arbetsmarknadsinsatser. De faller

mellan stolarna. Kontakten med vården avslutas, men någon fungerande övergång till arbetsmarknadsinsatser sker inte.

Konsekvenserna är att individer riskerar att bli kvar utanför ordinarie strukturer med ökad risk för ofrivillig ensamhet, psykisk ohälsa och begränsade möjligheter till progression mot arbetsmarknadsinsatser, studier och arbete. På sikt riskerar både arbetsförmåga och motivation att försämrans permanent. Samtidigt går arbetsgivare miste om arbetskraft som, med rätt stöd, hade kunnat utvecklas och matchas mot faktiska behov.

För att hantera detta har Region Gotland, tillsammans med primärvård, socialtjänst, kulturenheten och Studieförbundet Vuxenskolan, tagit initiativ till en riktad utvecklingsinsats inom ramen för ett nytt ESF-projekt. Insatsen syftar till att överbrygga det identifierade systemglappet genom att etablera ett förberedande steg mellan vård och ordinarie arbetsmarknadsinsatser. Modellen bygger på social förskrivning, en personcentrerad lotsfunktion och aktiviteter i civilsamhällets och folkbildningens miljöer. Arbetssättet utgår från individens faktiska förutsättningar. I den tidiga fasen ligger fokus på att skapa struktur i vardagen, stärka aktivitetsförmågan och bygga upp tilltro till den egna förmågan. Det sker stegvis och i nära samråd med lots. Målet är tydligt: att nå en nivå där individen kan ta del av ordinarie arbetsmarknadsinsatser. Det är först där de formella stegen mot arbete, studier och egenförsörjning kan ta vid. Utifrån lärdomar inom ramen för omställningsarbetet med *"Hälsa genom hela livet"* har behov av motsvarande lotsfunktion identifierats även för personer som inte tillhör målgruppen i arbetsför ålder. Utöver en ansökan till ESF planeras därför också en breddad ansökan till Vinnova i syfte att kunna vidareutveckla konceptet med lotsfunktion i samverkan med civilsamhället. Dessa ansökningar svarar mot regionstyrelsens beslut att *"Regiondirektören får i uppdrag att ansöka om utvecklingsmedel för att vidareutveckla modellen "Jobbvägen Södra" som ett långsiktigt komplement till ordinarie insatser, i samverkan med hälso- och sjukvård, folkbildning och civilsamhälle"* (RS 2025-06-18 §309).

Parallellt med detta behöver matchningen mot arbetsgivare utvecklas. Erfarenheterna från Gotland Forward visar att när arbetsgivare involveras tidigt och aktivt, ökar både träffsäkerheten i matchningen och sannolikheten för etablering i arbete.

Regionstyrelsen remitterade arbetsmarknadsrapporten till berörda nämnder samt Finsam (RS 2025-06-18 §309). Synpunkterna har beaktats i den fortsatta beredningen och bidragit till att tydliggöra behovet av en sammanhållen struktur med stärkt samverkan och ett tydligare fokus på kompetensmatchning och progression mot arbete eller studier.

Utifrån detta föreslås därför en utveckling i linje med scenario 2 i arbetsmarknadsrapporten, konkretiserad i *"Matcha Alla"*. Inriktningen bygger vidare på erfarenheterna från Gotland Forward och syftar till att stärka arbetsmarknadens funktionssätt genom en mer sammanhållen och efterfrågestyrd matchningsstruktur.

För att möjliggöra detta föreslås Region Gotland att etablera ett idéburet offentligt partnerskap (IOP) med Tillväxt Gotland. Partnerskapet skapar ökade

förutsättningar för en mer strukturerad och långsiktig samhandling med näringslivet, där fokus ligger på att identifiera kompetensbehov, mobilisera arbetsgivare, stärka matchningen, stimulera efterfrågan på breddad rekrytering och skapa bättre förutsättningar för en hållbar och inkluderande arbetsmarknad.

Detta kräver en förstärkning av kapaciteten i regionens egen organisation. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden föreslås därför förstärkas med 1 miljon kronor. Syftet är att skala upp och vidareutveckla arbetet med Matcha kompetensen, så att det kan utgöra en bärande del i det gemensamma arbetet inom partnerskapet Matcha Alla. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har gjort överskott de senaste åren. En möjlighet är att kostnader för detta åtagande kan täckas inom ramen för nuvarande anslag.

Samtidigt föreslås att Tillväxt Gotland resurssätts med 2 miljoner kronor årligen för att kunna ta ett aktivt ansvar i genomförandet. Det handlar dels om individmatchning mot privata näringslivet, dels om att arbeta systematiskt med arbetsgivarkontakter, utveckla former för rekryteringsträffar och stärka arbetsgivares kapacitet att rekrytera ur en bredare kompetensbas. En resurssättning av konceptet Matcha Alla krävs för att bilda ett partnerskap mellan privat och offentlig sektor som går från samverkan till samhandling med gemensamma mål, resultat och ansvar.

Partnerskapet innebär att vi stärker arbetsmarknadens funktionssätt, kompetensförsörjning och jobbmöjligheter. Det är när dessa delar hänger ihop som arbetsmarknaden kan fungera mer effektivt. Individer får en faktisk väg framåt, samtidigt som arbetsgivare får bättre möjligheter att hitta och utveckla den kompetens de behöver. Detta skapar bättre förutsättningar att öka arbetskraftsdeltagandet, minska strukturarbetslösheten och stärka Gotlands långsiktiga kompetensförsörjning.

Förslagen innebär en utveckling i linje med scenario 2 i arbetsmarknadsrapporten, med utveckling av modell för att överbrygga systemglapp och en strategisk samhandling med näringslivet.

Komponenterna i modellen är:

- En sammanhållen och efterfrågestyrd matchningsfunktion i regionens regi
- Ett idéburet offentligt partnerskap (IOP) med Tillväxt Gotland, som tillför ett förstärkt arbetsgivarperspektiv och etablerade nätverk
- Fortsatt metodutveckling genom ESF och/eller Vinnova och innovationsinsatser, med inriktning på att överbrygga det identifierade systemglappet

Förslagen bygger på bred samverkan mellan offentlig sektor, näringsliv och idéburen sektor och syftar till att öka arbetsmarknadsinkludering och stärka kopplingen mellan tillgänglig kompetens och arbetsgivares rekryteringsbehov. Därigenom förbättras förutsättningarna för en mer effektiv kompetensmatchning och ett ökat arbetskraftsdeltagande.

Förslaget innebär att arbetet i nuläget inriktas på en genomförbar och långsiktigt hållbar utveckling inom ramen för scenario 2. Under avtalstiden för det idéburna offentliga partnerskapet ska samtidigt förutsättningarna för att vidareutveckla och skala upp Matcha Alla följas upp och analyseras.

I detta ingår även att belysa möjliga framtida organisationsformer, utifrån verksamhetens resultat, styrning, ansvarsfördelning och långsiktiga bidrag till kompetensförsörjning och arbetsmarknadsinkludering. Därmed skapas ett fördjupat beslutsunderlag för framtida ställningstaganden, utan att föregripa valet av organisationsform i nuläget.

Bedömning

Regionstyrelseförvaltningen bedömer att förslaget utgör ett nödvändigt och strategiskt steg för att stärka Gotlands arbetsmarknad och långsiktiga kompetensförsörjning.

Genom att kombinera 1. individnära och förrehabiliterande stöd för dem som står längst från arbetsmarknaden 2. arbetsgivarnära och efterfrågestyrd matchning samt 3. en strukturerad och långsiktig samverkansmodell, skapas bättre förutsättningar att öka arbetskraftsdeltagandet, minska strukturarbetslösheten samt möta arbetsgivares kompetensbehov.

Den föreslagna inriktningen bedöms därmed ta tillvara de erfarenheter och perspektiv som framkommit i remisshanteringen och omsätter dessa i ett samlat förslag för fortsatt utveckling av Region Gotlands arbetsmarknadsarbete.

Förslaget ligger i linje med *"Vårt Gotland 2040"* och genomförandeprogrammen *"Kraftsamling för hälsa och ett socialt hållbart Gotland"* samt Näringslivets villkor och innovation. Det stärker också kopplingen mellan arbetsmarknad, utbildning och näringsliv.

Bedömningen är att det har gjorts en rimlig avvägning mellan att föreslå en vidareutveckling med externa medel för frågor som behöver vidareutvecklas och prövas, och kunna föreslå en implementering med hjälp av resurstillskott gällande ett IOP med näringslivet. Projektet *"Alla behövs"*, som först under tre år bedrevs som ett eget projekt, och därefter erhöll finansiering för ytterligare tre år inom Gotland Forward, avslutas augusti 2026. För att undvika ett svårhanterligt glapp mellan projektavslut och eventuell resurstilldelning inför 2027 föreslås IOP-avtalet börja gälla från september 2026. Medel för att finansiera innevarande år bedöms i så fall kunna mobiliseras inom befintlig ram.

Bedömning av konsekvenser i tvärperspektiv

1. Rättslig grund

IOP-formen bedöms vara förenlig med gällande regelverk, då den utgår från ett gemensamt definierat samhällsmål och inte utgör upphandling enligt lagen om offentlig upphandling (LOU). Samtidigt förutsätter modellen tydlig

styrning, systematisk uppföljning, transparens i resursanvändningen samt en klar och ändamålsenlig rollfördelning mellan parterna.

2. Ekonomiskt perspektiv

Utvecklingsinsatserna som har föregått detta förslag har under 6 års tid finansierats med en stor andel externa medel, framför allt via ESF.

Den föreslagna inriktningen innebär en omställning från fragmenterad samverkan till en mer strukturerad och efterfrågestyrd samhandling med näringslivet som idag i stort sett saknar egna ekonomiska resurser för att kunna fungera som en aktiv, samlad samverkanspart. Detta bedöms leda till kortare ledtider till arbete, minskad rundgång i systemet och en mer träffsäker användning av befintliga resurser.

Alternativkostnaden av att inte genomföra insatsen bedöms vara fortsatt låg matchning, lägre resurseffektivitet och ett kvarstående tryck på välfärdssystemen.

På sikt förväntas förslaget bidra till minskat bistandsberoende, ökat arbetskraftsdeltagande och en stärkt kompetensförsörjning, vilket sammantaget ger positiva samhällsekonomiska effekter.

3. Barnperspektiv

Bedömningen är att förslaget indirekt stärker barns uppväxtvillkor genom att fler vuxna ges möjlighet till arbete och egen försörjning. Minskad ekonomisk utsatthet och stärkt etablering på arbetsmarknaden hos föräldrar är centrala faktorer för barns hälsa och utveckling.

Partnerskapet har potentialen att ytterligare stärka ungas möjligheter till jobb där det finns sämre förutsättningar att fullfölja gymnasiet.

4. Jämställdhetsperspektiv

Bedömningen är att förslaget bidrar till ökad jämställdhet genom ett mer individanpassat och träffsäkert stöd, där insatser utformas utifrån faktiska behov snarare än generella lösningar.

5. Landsbygdssäkring/geografiskt perspektiv

Bedömningen är att förslaget stärker tillgängligheten till arbetsmarknadsinsatser i hela regionen. Erfarenheter från lokal närvaro visar att geografisk närhet sänker trösklar och ökar deltagande.

6. Klimat och miljöperspektiv

Bedömningen är att förslaget har begränsad direkt klimatpåverkan. Indirekt kan en mer lokal och effektiv matchning mellan arbetskraft och arbetsgivare bidra till minskat transportbehov och därmed lägre transportrelaterade utsläpp.

Beslutsunderlag

1. Rapport En hållbar och inkluderande arbetsmarknad för alla daterad 2025-05-20
2. Remissvar Finsam Gotland daterad 2025-11-28
3. Remissvar Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden daterad 2025-12-02
4. Remissvar Hälso- och sjukvårdsnämnden daterad 2025-12-04
5. Remissvar Socialnämnden daterad 2025-12-03
6. Förslag på Överenskommelse om idéburet offentligt partnerskap mellan Region Gotland och Tillsammans Gotland daterad 2026-04-02

Regionstyrelseförvaltningen

Stefan Hollmark
Regiondirektör

Stefan Persson
Regional utvecklingsdirektör

Skickas till

Gymnasie- och utbildningsnämnden
Hälso- och sjukvårdsnämnden
Socialnämnden